

بررسی و تعیین درجه توسعه یافتگی شهرستانهای استان کرمان

رخساره اسدی^۱

چکیده

هدف اصلی و نهایی اکثر برنامه ریزان در کشورهای مختلف رسیدن به توسعه پایدار است؛ یکی از مسائلی که مسئولان برنامه ریزی با آن روبرو هستند توسعه زیاد شهرهای اصلی در مقابل فقدان توسعه شهرهای کوچک و نواحی روستایی می باشد؛ در حالی که شهرهای کوچک می توانند یکی از نمونه های سکونتگاهی در زمینه تحقق توسعه پایدار باشند زیرا به عنوان مراکز خدماتی برای شهرکها و روستاهای اطراف خود اغلب ویژگی های پایداری را ارائه می دهند.

این مقاله با هدف بررسی ویژگی های اقتصادی و اجتماعی شهرستانهای استان کرمان که نشان دهنده ساختار کلی هر شهرستان هستند تهیه شده است. مقایسه داده های مورد مطالعه هر شهرستان با سایر شهرستان ها، ما را در شناخت دقیق تر هر کدام از شهرستانها و تعیین میزان توسعه یافتگی آنها کمک می کند تا در جهت برنامه ریزی بهتر منطقه ای و محلی مورد استفاده قرار گیرد، زیرا اگر هدف اصلی توسعه اقتصادی اجتماعی این است که همگی افراد جامعه تحت پوشش منافع حاصله قرار گیرند هر منطقه در محدوده کشور باید استراتژی توسعه مربوط به خود را داشته باشد تا برنامه و راهکارهای آن را با توجه به نیازها، شرایط و امکانات منطقه خود طراحی و اجرا کند. روش کار در این پژوهش ترکیبی از روشهای اسنادی، تحلیلی و همبستگی است. تحلیل داده ها و مطالعه میزان همبستگی بین آنها با استفاده از نرم افزار رایانه ای SPSS صورت گرفته است.

برخی از مهمترین یافته های این پژوهش عبارتند از :

الف - بر اساس یافته های آماری در سال ۱۳۸۵ بین شهرستان کرمان و مابقی شهرستان های استان از نظر توسعه اقتصادی و اجتماعی نا هماهنگی و عدم تعادل شدیدی وجود دارد .

ب - شهرستان های کرمان، رفسنجان، سیرجان، بم، زرنند، بافت، جیرفت برخوردار و مابقی شهرستان های استان محروم می باشند.

ج - در مجموع می توان گفت که ۴۳/۷ درصد از کل شهرستان های کرمان برخوردار و ۵۶/۳ درصد محروم می باشند.

واژگان کلیدی:

توسعه شهری و روستایی - ویژگیهای اقتصادی و اجتماعی - توسعه یافتگی - استان کرمان.

۱- عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر بابک

مقدمه:

تلاش برای رسیدن به توسعه ای همه جانبه در تمامی زمینه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی در همه جوامع انسانی وجود دارد و در راستای رسیدن به آن مردم و دولتهای آنها برنامه ریزی های مختلفی دارند.

متمرکز شدن جریان توسعه در چند ناحیه کلان شهری، نواحی وسیعی را در محدوده یک کشور از توسعه و منافع حاصله از آن باز می دارد و یا سهم ناچیزی عایدشان می شود؛ نتیجه این توسعه افزایش رفاه اقلیت و نیازمندی اکثریت خواهد بود.

یک برنامه توسعه منطقه ای یکپارچه؛ یعنی تلاش برای توسعه همه مناطق خارج از متروپل اصلی که پهنه آن نواحی روستایی و شهری را در بر گیرد و یکی از ارکان توسعه، جامعیت و یکپارچه بودن آن در رفع عدم تعادلهای اقتصادی، اجتماعی مناطق درون کشورها می باشد و تحقق توسعه در نتیجه رشد اقتصادی، کاهش فقر و کاهش نابرابری ها و تغییرات بنیادی در ساختارهای اجتماعی و فرهنگی جامعه است.

هدف برنامه ریزی منطقه ای را می توان عمران و توسعه مناطق، ایجاد دگرگونی کامل و اساسی در کلیه شئون زندگی مردم و به کارگیری نیروهای مادی و معنوی و طبیعی منطقه، کاهش نابرابری های منطقه ای و درون منطقه ای، کاهش اختلاف سطح شهر و روستا در درون منطقه و میان مناطق و توسعه پایدار منطقه ای، تعدیل ساختاری توسعه اقتصادی- اجتماعی منطقه، افزایش سریع درآمد سرانه در داخل منطقه، تعیین و گسترش نیروهای تخصصی، افزایش کارایی اقتصادی، اطمینان از حفاظت محیط زیست و بهبود آن و استفاده از منابع طبیعی ذکر نمود.

برنامه ریزی منطقه ای یکی از مباحث مهم و از ضروریات توسعه مناطق است که در دهه های اخیر از سوی پژوهشگران مورد توجه قرار گرفته است. یکی از روشهای مختلف درجه بندی مناطق از

نظر توسعه یافتگی روش Z-SCORE می باشد که قادر است یک مجموعه را به زیر مجموعه های کم و بیش همگن تقسیم و درجات توسعه یافتگی هر کدام از زیر مجموعه ها را تعیین کند. در این مقاله با بهره گیری از روش فوق به مطالعه و ارزیابی شهرستان های استان کرمان می پردازیم و با تعیین درجات توسعه هر یک از شهرستان ها، تشخیص جهت و نوع توسعه نیز امکان پذیر است.

تکنیک تجزیه و تحلیل و فرضیات پژوهش:

روش کار در این پژوهش ترکیبی از روشهای اسنادی، تحلیلی و همبستگی است. آمار و اطلاعات مورد نیاز، از اطلاعات موجود در کتابخانه ها، اسناد موجود در انتشارات معاونت برنامه ریزی استانداری کرمان و مرکز آمار ایران تهیه شده است. با استفاده از روش های آماری، بخصوص روش های تحلیل عاملی و ماتریس همبستگی به طبقه بندی و تجزیه و تحلیل اطلاعات مذکور می پردازیم.

فرضیاتی که در این پژوهش مطرح اند عبارتند از:

الف - شهرستان کرمان بیشترین امکانات اقتصادی و اجتماعی را در خود جای داده است.

ب - به لحاظ توسعه شکاف عمیقی بین شهرستان های استان وجود دارد.

ج - اکثر شهرستان های استان محرومند.

روش تحلیل : Z - Score

در دهه های اخیر کاربرد روشهای کمی در برنامه ریزی شهری و منطقه‌ای به میزان قابل توجهی افزایش یافته است. روش علمی Z - Score یکی از همین روش‌هاست که برای تعیین درجه ی توسعه یافتگی شهرها و مناطق مختلف از آن استفاده میشود. این روش برای تعیین درجه بندی و مقایسه مناطق و نواحی مختلف با توجه به درجه توسعه یافتگی آنها مناسب است و معیار قابل قبولی برای بررسی و سنجش میزان توسعه یافتگی این نواحی در اختیار برنامه‌ریزان قرار می دهد. در این پژوهش با استفاده از روش مذکور در نظر داریم تا با بهره گیری از ۴۲ نوع متغیر، کلیه ی شهرستان های استان کرمان را رتبه بندی و درجه ی توسعه یافتگی آنها را مشخص نمایم و اولویت های توسعه را به ترتیب در این استان تعیین کنیم.

در خصوص استان کرمان باید گفت که این استان در سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ دارای ۱۰ شهرستان به نامهای کرمان، بافت، بردسیر، بزم، جیرفت، رفسنجان، زرنند، سیرجان، شهرابک، کهنوج می باشد و شش شهرستان دیگر بنامهای راور، رودبار جنوب، منوجان، قلعه گنج، کوهبنان و عنبر آباد از شهرستانهای کرمان، کهنوج، زرنند و جیرفت تفکیک شده و به عنوان شهرستان جدید در سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ اعلام موجودیت نمودند. بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ بیشترین جمعیت استان در شهرستان کرمان ۶۷۷۶۵۰ نفر و کمترین مقدار آن در شهرستان کوهبنان ۲۴۸۷۹ نفر است.

متغیرهای مورد مطالعه:

در این پژوهش ۴۲ نوع متغیر مهم که در مجموع می توانند بیانگر ساختار کلی هر یک از شهرستانهای استان باشد، مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است که آمار آنها از دو منبع اصلی: الف - سالنامه آماری استان کرمان سال ۱۳۸۵ معاونت برنامه ریزی استانداری کرمان، دفتر آمار و

اطلاعات ب - نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ مربوط به هر کدام از شهرستان های استان کرمان، جمع آوری و مورد استفاده قرار گرفته اند .

جدول شماره ۱ : متغیرهای مورد مطالعه مربوطه به شهرستانهای استان کرمان سال ۱۳۸۵

شخص	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
شهر										
یافت	۴	۱۴۵۰۱۴	۶۰۴۶۹	۹۷۰۹۲	۵۸۰۹۸	۷۰۰۹۸	۳۷۰۶۴	۲۸۰۵۱	۱۱۰۹۳	۱۰۰۲۱
بردسیر	۳	۸۱۲۶۵	۴۸۷۷۷	۹۶۰۴۷	۵۳۰۴۴	۸۳۰۰۸	۴۰۰۰۶	۲۸۰۰۷	۶۰۷۶	۱۰۶۵
بم	۶	۲۸۳۳۱۱	۱۰۹۱۰۴	۹۷۰۶۰	۳۸۰۰۷	۷۸۰۳۲	۳۴۰۶۷	۳۴۰۷۷	۱۰۰۴۴	۲۰۰۱
جیرفت	۳	۱۸۷۵۹۵	۱۰۴۳۱۱	۹۷۰۶۲	۵۰۰۰۱	۸۰۰۵۹	۳۴۰۴۵	۲۵۰۰۶	۱۰۰۶۵	۲۰۱۷
رفسنجان	۶	۲۹۵۱۷۵	۱۷۵۳۷۲	۹۹۰۷۰	۸۵۰۵۸	۹۳۰۴۴	۲۹۰۵۴	۳۹۰۶۸	۸۰۰۹۰	۲۰۲۵
زرنند	۴	۱۲۰۸۱۱	۶۹۲۷۴	۹۹۰۸۰	۷۴۰۴۴	۹۴۰۲۳	۲۹۰۰۸	۲۸۰۱۹	۱۱۰۴۵	۲۰۳۰
سیرجان	۴	۲۴۵۸۱۲	۱۸۷۶۲۷	۹۸۰۰۳	۷۶۰۰۳	۹۰۰۷۵	۱۶۰۰۷	۳۲۰۵۶	۸۰۰۷۵	۲۰۴۵
شهربابک	۲	۱۰۲۵۳۷	۵۳۵۱۱	۹۶۰۹۱	۶۵۰۹۶	۸۸۰۳۹	۴۰۰۸۰	۲۶۰۱۱	۱۲۰۸۵	۱۰۸۵
کرمان	۱۳	۶۷۷۶۵۰	۵۹۶۹۷۶	۹۹۰۲۵	۸۴۰۷۰	۹۳۰۵۰	۹۹۰۹۱	۲۵۰۰۹	۱۱۰۷۶	۲۰۵۰
گهوج	۲	۱۰۵۲۰۷	۴۵۵۰۲	۹۹۰۰۷	۶۳۰۳۶	۷۰۰۸۲	۵۸۰۷۴	۲۹۰۱۳	۶۰۵۴	۱۰۲۰
راور	۲	۳۹۶۶۲	۲۳۳۵۱	۹۷۰۸۵	۶۸۰۳۰	۸۵۰۸۱	۳۶۰۸۷	۴۳۰۰۳	۴۰۷۶	۰۰۸۰
رودبار جنوب	۱	۸۷۵۹۴	۸۸۴۳	۹۹۰۰۳	۱۴۰۵۱	۱۴۰۵۱	۳۶۰۸۷	۲۸۰۶۴	۳۰۲۱	۰۰۶۸
منوجان	۲	۶۳۸۴۵	۱۸۱۱۲	۹۷۰۸۷	۳۳۰۸۰	۷۶۰۷۵	۴۰۰۰۷	۲۲۰۴۲	۴۰۱۰	۰۰۴۵
قلعه گنج	۱	۷۰۲۹۲	۱۲۱۰۸	۹۸۰۹۵	۱۵۰۶۵	۳۸۰۴۰	۵۸۰۶۰	۱۸۰۴۷	۲۰۶۷	۰۰۵۸
کوهبنان	۲	۲۴۸۷۹	۱۶۹۹۴	۹۷۰۷۸	۶۴۰۶۶	۸۸۰۰۴	۱۳۰۹۵	۲۵۰۹۹	۴۰۴۵	۰۰۸۵
عنبرآباد	۲	۱۱۴۹۶۴	۲۱۱۸۸	۹۷۰۷۸	۲۵۰۷۷	۵۶۰۳۶	۶۵۰۵۹	۲۲۰۰۴	۲۰۳۶	۰۰۴۰
میانکین	۳۰۵۶	۱۶۵۷۷۵۰۸۱	۹۷۰۳۲۰۴۴	۹۸۰۲۳	۵۴۰۶۳	۷۶۰۶۴	۳۷۰۹۹	۲۹۰۲۴	۷۰۶۰	۱۰۴۶
انحراف معیار	۲۰۹۴	۱۵۸۹۹۷۰۸۱	۱۴۴۲۵۲۰۴	۰۰۹۶	۲۲۰۹۹	۱۸۰۲۸	۲۰۰۷۰	۶۰۴۸	۳۰۶۷	۰۰۷۷

معرفی شاخصها: ۱- تعداد شهر؛ ۲- مجموع جمعیت؛ ۳- جمعیت ساکن در نقاط شهری؛ ۴- درصد واحدهای مسکونی دارای برق؛ ۵- درصد واحدهای مسکونی دارای تلفن؛ ۶- درصد واحدهای مسکونی دارای آب لوله کشی؛ ۷- درصد کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری؛ ۸- وضعیت اشتغال (درصد شاغلان)؛ ۹- درصد متخصصان (از درصد شاغلان)؛ ۱۰- درصد قانونگذاران: مقامات عالیترتبه و مدیران از درصد شاغلان

ادامه جدول شماره ۱: متغیرهای مورد مطالعه مربوطه به شهرستانهای استان کرمان سال ۱۳۸۵

شهر	شاخص	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
بافت	۸.۴۵	۲۳.۰۹	۳۲۴.۰	۷۳.۸۵	۸۰.۵۴	۶۴.۰۴	۵۱	۷۸۹	۵۲۱	۵۵۷	
بردسیر	۵.۹۴	۲۲.۷۲	۱۲۵۰	۷۳.۷۳	۸۱.۲۷	۵۸.۳۲	۱۶	۳۸۴	۱۸۷	۱۸۱	
بم	۴.۳۰	۳۰.۷۱	۴۵۰۰	۸۲.۳۸	۸۰.۷۱	۴۷.۲۸	۷۰	۱۳۱۰	۶۶۰	۶۰۸	
جیرفت	۵.۹۶	۱۳.۵۹	۴۰۲۰	۷۱.۱۴	۸۲.۵۷	۶۴.۴۱	۱۳۹	۹۵۵	۵۸۴	۶۹۵	
رفسنجان	۸.۳۱	۳۱.۶۶	۴۹۵۰	۷۲.۵۰	۸۳.۸۲	۵۴.۶۵	۱۵۶	۱۳۸۷	۷۹۵	۷۷۷	
زرنج	۵.۶۲	۲۸.۴۴	۳۰۱۵	۸۱.۲۶	۸۵.۳۰	۵۵.۲۴	۵۰	۶۲۴	۳۴۶	۳۴۳	
سیرجان	۸.۶۰	۳۰.۴۷	۴۰۹۵	۶۵.۱۹	۸۴.۹۳	۵۸.۲۱	۱۱۱	۹۷۸	۵۵۶	۶۴۸	
شهربابک	۳.۷۶	۳۰.۸۵	۱۷۹۰	۸۱.۵۰	۸۴.۵۹	۶۱.۹۶	۴۰	۴۸۷	۲۴۴	۲۴۴	
کرمان	۷.۹۱	۲۸.۶۹	۱۶۰۵۰	۵۷.۰۹	۸۹.۰۴	۶۰.۴۴	۲۲۵	۲۴۵۷	۱۵۳۷	۲۰۵۷	
کهنوج	۸.۸۰	۹.۳۹	۱۴۱۰	۷۴.۶۸	۸۰.۴۱	۵۸.۹۰	۴۸	۶۳۴	۴۲۸	۲۷۰	
راور	۳.۰۷	۴۸.۴۷	۴۶۰	۷۶.۵۶	۸۴.۹۰	۴۹.۰۵	۲۱	۲۰۴	۱۱۰	۷۴	
رودبار جنوب	۵.۴۳	۳.۱۹	۳۵۰	۷۸.۱۷	۶۱.۵۲	۴۰.۴۸	۴۰	۳۸۲	۱۹۴	۱۱۳	
منوجان	۴.۷۳	۲۲.۲۴	۴۹۵	۸۸.۰۳	۷۶.۵۱	۵۰.۹۱	۴۱	۳۸۲	۱۹۴	۱۱۶	
قلعه گنج	۳.۶۲	۱۷.۶۱	۵۲۰	۸۵.۷۱	۶۶.۲۴	۵۴.۶۳	۴۷	۵۵۰	۲۰۸	۱۳۷	
کوهپایان	۲.۵۷	۴۹.۰۴	۲۱۰	۷۸.۶۱	۸۴.۸۱	۶۰.۴۹	۲۲	۱۹۴	۱۱۳	۸۷	
عنبرآباد	۵.۱۰	۵.۸۴	۳۶۵	۷۴.۷۸	۷۴.۶۷	۴۹.۵۵	۳	۳۶۰	۲۰۲	۱۴۸	
میانکین	۵.۷۶	۲۴.۷۴	۲۹۲۰	۷۵.۹۵	۸۰.۰۵	۵۵.۳۷	۶۷.۵۰	۷۶۵.۹۴	۴۴۴.۶۲	۴۴۰.۱۹	
انهراف معیار	۲۰.۹	۱۳.۱۲	۳۸۸۴.۵۷	۷.۶۳	۷.۳۴	۶.۵۶	۶۰.۱۶	۵۷۳.۱۶	۳۶۲.۹۶	۴۴۴.۷۵	

معرفی شاخصها ۱۱: درصد کارفرمایان (از درصد شاغلان)؛ ۱۲- درصد صنعتگران و کارکنان شاغل مربوطه؛ ۱۳- تعداد شاغلان بخش آموزش؛ ۱۴- درصد خانوارهای صاحب عرصه و اعیان؛ ۱۵- درصد باسوادان در جمعیت شش ساله و بالاتر؛ ۱۶- درصد جمعیت شش تا بیست و چهار ساله در حال تحصیل؛ ۱۷- خدمات مهد کودک؛ ۱۸- تعداد کلاس در دوره ابتدایی؛ ۱۹- تعداد کلاس در مقطع راهنمایی؛ ۲۰- تعداد کلاس در مقطع متوسطه

ادامه جدول شماره (۱) : متغیرهای مورد مطالعه مربوطه به شهرستانهای استان کرمان سال ۱۳۸۵

شماره	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	شاخص
بافت	۵۳.۱۵	۱۰	۷	۵	۵۷۲۳	۰	۵۴۰	۲۱۰۸	۱	۹۱	۴۰	شهر
بردسیر	۵۴.۶۳	۵	۴	۱	۵۲۹۷	۰	۳۱۶	۹۶۹	۱	۴۸	۱۶	ناقص
بم	۴۴.۶۶	۱۴	۹	۳	۵۸۸۴	۰	۱۴۱۴۹	۳۲۶۷	۲	۲۳۳	۳۴	بافت
جیرفت	۴۹.۸۴	۶	۶	۳	۸۰۱۷	۲	۷۱۶	۲۶۹۶	۲	۲۸۰	۲۲	بافت
رفسنجان	۸۸.۳۵	۲۳	۸	۱۱	۵۱۷۲	۲	۹۲۱	۳۵۵۲	۳	۴۸۰	۸۷	بافت
زرنند	۷۸.۹۳	۱۱	۴	۱	۶۸۶۸	۱	۱۵۷۷	۱۷۴۸	۲	۱۶۲	۲۰	بافت
سیرجان	۷۹.۵۴	۱۲	۱۰	۸	۷۲۰۶	۱	۱۸۷۰	۲۴۴۳	۲	۲۳۴	۲۹	بافت
نهبابک	۷۴.۱۸	۸	۴	۳	۷۴۱۱	۱	۳۲۶	۱۴۳۶	۱	۵۶	۱۷	بافت
کرمان	۸۵.۷۰	۴۳	۱۶	۳۳	۱۸۷۳۱	۶	۲۵۲۰	۷۴۴۵	۱۱	۶۷۸	۲۰۲	بافت
کهنوج	۵۳.۸۰	۸	۲	۲	۴۱۷۲	۱	۳۶۰	۱۴۷۸	۱	۸۱	۲۵	بافت
راور	۷۰.۵۰	۶	۲	۲	۴۴۱۲	۰	۱۰۰۱	۵۵۶	۱	۲۷	۱۱	بافت
روهبار جنوب	۱۹.۷۹	۱	۲	۰	۲۶۹۳	۰	۱۳۷	۹۳۰	۰	۰	۴	بافت
منوجان	۵۱.۸۳	۲	۱	۰	۲۱۰۰	۰	۲۱۲	۷۵۸	۰	۰	۵	بافت
قلعه گنج	۲۰.۱۶	۳	۱	۰	۲۰۰۶	۰	۱۰۸	۸۷۷	۰	۰	۵	بافت
کوهبنان	۸۰.۱۴	۶	۳	۱	۲۸۳۵	۰	۳۷۲	۵۲۲	۰	۰	۴	بافت
عنبرآباد	۱۳.۸۷	۳	۲	۰	۳۴۰۸	۰	۳۴۷	۸۲۲	۰	۰	۱۱	بافت
مینابکین	۵۷.۴۹	۱۰۰۰۶	۵۰۰	۴۰۵۶	۵۶۸۳.۴۴	۰.۸۸	۱۵۹۲.۰۰	۱۹۶۹.۱۹	۱.۶۹	۱۴۸.۱۳	۳۲.۲۵	بافت
انحرف معیار	۲۴.۰۸	۱۰.۳۴	۴.۰۸	۸.۱۸	۳۹۹۴.۷۱	۱.۵۴	۳۴۱۸.۵۹	۱۷۴۶.۹۳	۲.۶۵	۱۹۵.۵۷	۴۹.۴۴	بافت

معرفی شاخصها: ۲۱- درصد واحدهای مسکونی دارای حمام؛ ۲۲- تعداد آموزشگاه مدارس استثنائی؛ ۲۳- تعداد کتابخانه؛ ۲۴- تعداد چاپخانه؛ ۲۵- تعداد اعضاء کتابخانه ها؛ ۲۶- تعداد سینما؛ ۲۷- پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث بناهای مسکونی؛ ۲۸- تعداد کادر آموزشی شاغل در آموزش و پرورش؛ ۲۹- تعداد بیمارستان؛ ۳۰- تعداد تخت بیمارستان ۳۱- تعداد پزشک عمومی

ادامه جدول شماره (۱): متغیرهای مورد مطالعه مربوطه به شهرستانهای استان کرمان سال ۱۳۸۵

شاخص	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳
بافت	۱۰۱	۵۸۰۹۸	۶۸	۱۳	۷	۰	۲	۲۰۷	۵۷۱	۸۲۶۵۲	۱۲	
بردسیر	۵۵	۵۴۰۴۶	۳۳	۱۱	۱۷	۰	۱	۱۲۰	۲۲۳	۳۶۷۰۷	۱۳	
بم	۲	۳۸۰۰۷	۲۰۰	۰	۵	۰	۴	۸۶۶	۳۲۷	۳۶۷۸۸	۲۴	
جیرفت	۱۱۷	۵۰۰۰۱	۱۰۲	۰	۱۸	۰	۱	۵۴۰	۴۲۰	۴۲۲۵۱	۲۶	
رفسنجان	۱۳۸	۸۵۰۵۸	۳۴۰	۳۳	۲۶	۱	۴	۵۴۸	۵۰۸	۷۳۵۰۰	۶۱	
زرنند	۱۶۴	۷۴۰۴۴	۵۶	۲۱	۱۸	۰	۳	۴۷	۳۱۰	۲۳۰۰۰	۱۵	
سیرجان	۲۷۱	۷۶۰۰۳	۲۱۷	۱۱	۱۱	۰	۳	۵۰۹	۵۷۵	۶۷۶۵۰	۲۴	
شهربابک	۹۷	۶۵۰۶۶	۴۳	۲۵	۲۵	۰	۰	۲۵۶	۳۷۰	۲۸۴۱۰	۱۱	
کرمان	۱۰۴۳	۸۴۰۷۰	۱۵۰۰۰	۴۳	۱۲۷	۰	۱۷	۶۱۴۴	۹۵۳	۶۰۹۶۲	۲۳۴	
کهنوج	۵۶	۶۲۰۳۶	۴۱	۰	۸	۰	۰	۱۹۸	۲۲۸	۵۶۴۱۰	۱۲	
راور	۵۵	۶۸۰۴۰	۲۸	۸	۷	۰	۰	۹	۳۰۸	۸۲۴۵	۴	
رودبار جنوب	۰	۱۴۰۵۱	۰	۰	۰	۰	۰	۲	۱۵۰	۳۵۷۶۰	۰	
ضوابط	۲	۳۳۰۸۰	۲۹	۰	۰	۰	۰	۲	۱۰۱	۱۴۰۲۲	۱	
قلعه گنج	۲	۱۵۰۶۵	۰	۰	۰	۰	۰	۳	۲۶۴	۳۷۱۵۰	۰	
کوهستان	۱۴	۶۴۰۶۶	۲۶	۰	۰	۰	۰	۱۱	۱۳۵	۱۴۲۵۰	۰	
ضیرآباد	۱	۲۵۰۷۷	۳۷	۰	۰	۰	۰	۲۲	۱۱۷	۳۴۹۰۰	۰	
میانکین	۱۳۲۰۳۸	۵۴۰۵۷	۱۷۰۰۰	۱۰۰۳۱	۱۶۰۸۱	۰۰۰۶	۲۰۱۳	۵۹۲۰۵۷	۳۴۷۰۵۰	۴۲۲۲۸۰۵۶	۲۷۰۳۱	
انحراف معیار	۲۵۴۰۲۴	۲۲۰۹۷	۳۶۶۰۶۷	۱۳۰۶۱	۳۰۰۷۲	۰۰۰۲۴	۴۰۲۲	۱۵۰۳۰۱۷	۲۲۱۰۸۲	۲۲۲۰۴۰۲۲	۵۷۰۲۶	

معرفی شاخصها : ۳۲- تعداد پزشک متخصص؛ ۳۳- سطح زیر کشت محصولات زراعی و باغی (آبی) ۳۴- طول راه اصلی معمولی موجود؛ ۳۵- تعداد وسایل نقلیه عمومی درون شهری ۳۶- تعداد دفتر پستی شهری؛ ۳۷- تعداد دفتر پستی روستایی ۳۸- تعداد صندوق پستی شهری ۳۹- تعداد صندوق پستی روستایی ۴۰- تعداد تلفن های همگانی راه دور ۴۱- تعداد تلفن مشغول به کار ۴۲- تعداد تلفن همگانی شهری مشغول به کار (سالنامه آماری استان کرمان، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان کرمان ۳۸۵؛ سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵، نتایج تفصیلی شهرستان های استان کرمان)

استاندارد کردن متغیرهای مورد مطالعه :

با توجه به اینکه تمام داده ها یا متغیرهای جدول شماره یک، دارای مقیاس های مختلفی هستند، باید دخالت مقیاس های مختلف از داخل جدول از بین برود تا بتوانیم موارد را مورد مقایسه قراردهیم؛ برای این منظور لازم است تا داده های مورد مطالعه (جدول شماره ۱) را استاندارد

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{N}$$

کنیم؛ برای استاندارد کردن، ابتدا میانگین هر ستون را محاسبه می کنیم.

در مرحله بعد انحراف معیار هر ستون (sdj) را از جدول فوق محاسبه می نمایم:

$$SD = \sqrt{\frac{\sum x_i^2 - (\sum x_i)^2}{N}}$$

با در دست داشتن میانگین و انحراف معیار هر ستون از جدول شماره یک، جدول Z (جدول شماره ۲) را با ابعاد ۱۶×۴۲ که میانگین هر ستون آن صفر و انحراف معیار آن یک خواهد بود، تشکیل می دهیم (داشتن میانگین صفر و انحراف معیار یک برای هر ستون به کنترل صحت جدول

$$Z_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{SD_j}$$

Z کمک می کند

به این ترتیب جدول Z به شکل جدول شماره ۲ تشکیل میشود.

جدول ۲: جدول استاندارد متغیرهای مورد مطالعه مربوط به شهرستان های استان کرمان سال ۱۳۸۵

شخص	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
بافت	۰.۱۵۰	-۰.۱۳۱	-۰.۲۵۳	-۰.۲۲۳	۰.۱۸۹	-۰.۳۱۰	-۰.۰۱۷	-۰.۱۱۳	۱.۱۸۰	-۰.۳۲۵	۱.۲۸۷
برفسیر	-۰.۱۹۰	-۰.۴۸۱	-۰.۳۳۵	-۱.۸۳۳	-۰.۰۳۴	۰.۳۵۲	۰.۱۰۰	-۰.۱۸۱	-۰.۲۲۹	۰.۲۴۷	-۰.۰۸۶
بیم	۰.۸۳۰	۰.۷۳۳	۰.۰۸۴	-۰.۶۵۶	-۰.۷۲۰	۰.۰۹۲	-۰.۲۰۹	۰.۸۵۳	۰.۷۷۱	۰.۷۱۴	-۰.۶۹۹
جیرفت	-۰.۰۱۹۰	۰.۱۳۷	۰.۰۵۰	-۰.۶۳۵	-۰.۲۰۱	۰.۲۱۶	-۰.۱۷۱	-۰.۶۴۵	۰.۸۳۱	۰.۲۲۲	۰.۰۹۶
رفتشاهان	۰.۸۳۰	۰.۸۱۴	۰.۵۴۳	۱.۵۳۱	۱.۳۳۶	۰.۹۱۸	-۰.۴۰۸	۱.۶۱۱	۰.۴۵۴	۱.۰۲۶	۱.۲۲۰
زرنه	۰.۱۵۰	-۰.۲۸۳	-۰.۱۹۲	۱.۶۳۵	۰.۸۷۹	۰.۹۶۲	-۰.۴۳۰	-۰.۱۶۲	۱.۰۴۹	۱.۰۹۱	-۰.۶۷۲
سیرجان	۰.۱۵۰	۰.۵۰۳	۰.۶۲۸	-۰.۲۰۸	-۰.۹۳۱	۰.۷۷۲	-۱.۰۵۹	۰.۵۱۲	-۰.۳۱۳	۱.۲۸۶	۱.۳۵۹
شهربابک	-۰.۵۳۱	-۰.۳۹۸	-۰.۳۰۲	-۱.۳۷۵	۰.۴۹۳	۰.۶۴۳	-۰.۳۴۷	-۰.۴۸۳	۱.۴۳۱	۰.۵۰۶	-۰.۹۵۷
کرمان	۳.۲۱۱	۳.۲۱۹	۳.۴۶۶	۱.۰۶۳	۱.۴۰۸	۰.۹۲۲	-۱.۳۵۳	۰.۹۰۳	۱.۱۳۴	۱.۳۵۱	۱.۰۲۹
گهوج	-۰.۵۳۱	-۰.۴۸۱	-۰.۳۵۷	۰.۸۷۵	۰.۳۸۰	-۰.۳۱۸	۱.۰۰۲	-۰.۰۱۷	-۰.۲۸۹	-۰.۳۳۸	۱.۴۵۵
راور	-۰.۵۳۱	-۰.۷۹۴	-۰.۵۰۴	-۰.۳۹۶	۰.۵۹۵	۰.۵۰۲	-۰.۷۷۹	۲.۱۲۸	-۰.۷۷۴	-۰.۸۵۷	-۱.۲۸۷
روهبار جنوب	-۰.۸۷۱	-۰.۴۹۲	-۰.۶۱۱	۰.۸۳۳	-۱.۷۲۵	-۲.۱۷۶	۲.۴۰۱	-۰.۰۹۳	-۱.۱۹۶	-۱.۰۱۴	-۰.۱۵۸
منوجان	-۰.۵۳۱	-۰.۶۴۱	-۰.۵۴۷	-۰.۳۷۵	-۰.۹۰۶	۰.۰۰۶	۰.۱۰۰	-۱.۰۵۲	-۰.۹۵۴	-۱.۳۱۲	-۰.۴۹۳
قلعه کنج	-۰.۸۷۱	-۰.۶۰۱	-۰.۵۸۹	۰.۷۵۰	-۱.۶۹۶	-۲.۰۹۲	۰.۹۹۶	-۱.۶۶۲	-۱.۳۴۴	-۱.۴۲۴	-۱.۰۲۴
کوهپایه	-۰.۵۳۱	-۰.۸۸۶	-۰.۵۵۵	۰.۴۳۶	-۰.۴۶۹	۰.۵۲۴	-۱.۱۶۱	-۰.۵۰۲	-۰.۸۵۸	-۰.۷۹۲	-۱.۵۲۶
عنبرآباد	-۰.۵۳۱	-۰.۳۲۰	-۰.۵۲۶	-۰.۴۶۹	-۱.۲۵۵	-۱.۱۱۵	۱.۳۳۳	-۱.۱۱۱	-۱.۴۲۸	-۱.۲۷۷	-۰.۴۳۶

ادامه جدول شماره ۲: جدول استاندارد متغیرهای مورد مطالعه مربوط به شهرستان‌های استان کرمان سال ۱۳۸۵

شهرستان	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲
بافت	-۰.۱۲۶	-۰.۸۲	-۰.۲۷۵	-۰.۰۶۷	۱.۳۰۶	-۰.۲۷۲	-۰.۰۴۰	-۰.۲۶۶	-۰.۲۲۶	-۰.۱۸۰	-۰.۰۰۶
برفسیر	-۰.۱۵۴	-۰.۲۴۰	-۰.۲۹۱	-۰.۱۶۶	-۰.۲۳۲	-۰.۸۵۶	-۰.۶۶۶	-۰.۶۵۵	-۰.۵۰۸	-۰.۱۱۹	-۰.۴۸۹
بیم	-۰.۲۵۵	-۰.۴۰۷	-۰.۸۲۲	-۰.۰۹۰	-۱.۲۴۸	-۰.۰۴۲	-۰.۱۴۹	-۰.۶۴۱	-۰.۳۴۱	-۰.۵۳۲	-۰.۴۸۱
جیرفت	-۰.۸۵۰	-۰.۲۸۲	-۰.۶۲۲	-۰.۴۲۲	۱.۲۱۰	۱.۱۸۸	-۰.۳۳۰	-۰.۳۴۱	-۰.۵۱۵	-۰.۳۱۸	-۰.۳۲۳
رفسنجان	-۰.۵۷۷	-۰.۵۲۲	-۰.۴۵۲	-۰.۵۱۴	-۰.۱۲۵	۱.۴۷۱	۱.۰۸۴	۱.۰۲۰	-۰.۶۸۱	۱.۳۸۲	۱.۲۵۱
زرنند	-۰.۲۷۴	-۰.۴۲۲	-۰.۶۲۶	-۰.۷۱۵	-۰.۰۳۵	-۰.۲۹۱	-۰.۳۲۰	-۰.۲۴۴	-۰.۲۱۷	-۰.۸۹۰	-۰.۰۹۱
سیرجان	-۰.۴۴۷	-۰.۴۰۲	-۱.۴۱۰	-۰.۶۶۵	-۰.۶۱۸	-۰.۷۲۲	-۰.۳۷۰	-۰.۴۶۲	-۰.۴۱۷	-۰.۲۲۶	-۰.۱۸۸
شهربابک	-۰.۶۶۶	-۰.۲۹۱	-۰.۷۲۷	-۰.۶۱۹	-۰.۹۸۱	-۰.۲۵۷	-۰.۴۸۷	-۰.۵۲۵	-۰.۴۱۷	-۰.۲۲۶	-۰.۱۹۹
کرمان	-۰.۳۰۱	۳.۳۸۱	-۲.۴۷۲	۱.۲۲۲	-۰.۷۵۸	۲.۶۱۸	۲.۹۵۰	۳.۰۶۵	۳.۲۶۸	۱.۱۷۲	۳.۱۸۶
گهنوج	-۰.۱۷۰	-۰.۴۸۹	-۰.۱۶۶	-۰.۰۴۱	-۰.۵۲۲	-۰.۴۲۴	-۰.۲۲۲	-۰.۲۶۶	-۰.۴۴۴	-۰.۱۵۴	-۰.۱۹۹
راور	۱.۸۰۹	-۰.۶۲۲	-۰.۰۸۰	-۰.۶۶۱	-۰.۷۷۲	-۰.۷۷۲	-۰.۹۸۰	-۰.۸۶۷	-۰.۷۲۰	-۰.۵۲۰	-۰.۸۲۶
رودبار جنوب	-۱.۶۴۲	-۰.۶۶۲	-۰.۲۹۱	-۲.۵۲۵	-۲.۳۸۵	-۰.۴۵۷	-۰.۳۵۶	-۰.۵۳۹	-۰.۶۶۱	-۱.۵۶۶	-۰.۸۲۶
منوجان	-۰.۱۹۱	-۰.۶۲۲	-۰.۵۸۲	-۰.۶۸۲	-۰.۶۹۵	-۰.۴۴۰	-۰.۶۲۰	-۰.۶۲۵	-۰.۶۵۵	-۰.۲۲۵	-۰.۲۲۹
قلعه گنج	-۰.۵۲۲	-۰.۶۱۸	-۰.۶۱۹	۱.۴۷۱	-۱.۸۸۲	-۰.۱۲۸	-۰.۳۲۱	-۰.۴۷۷	-۰.۶۱۳	-۱.۵۵۰	-۰.۶۸۲
کوهبنان	۱.۸۵۲	-۰.۶۹۸	-۰.۳۴۱	-۰.۶۴۱	-۰.۶۶۵	-۰.۷۵۶	-۰.۶۹۸	-۰.۸۵۹	-۰.۷۱۴	-۰.۴۴۱	-۰.۳۴۳
عنبرآباد	-۱.۴۴۱	-۰.۶۵۸	-۰.۱۵۲	-۰.۸۶۹	-۰.۹۰۲	-۱.۰۷۲	-۰.۷۰۸	-۰.۶۱۲	-۰.۵۹۱	-۱.۸۱۱	-۰.۶۸۲

ادامه جدول شماره ۲: جدول استاندارد متغیرهای مورد مطالعه مربوط به شهرستان‌های استان کرمان سال ۱۳۸۵

شهرستان	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	Z-score	R
بافت	۱.۰۰۸	-۰.۲۵۷	-۰.۰۳۱	-۰.۲۵۰	-۰.۳۱۹	-۰.۱۹۸	-۰.۲۷۸	-۰.۱۹۲	-۰.۱۲۳	۳.۵۹۳	۱۰
برفسیر	-۰.۵۶۱	-۰.۳۱۴	-۰.۲۶۸	-۰.۲۵۰	-۰.۰۰۶	-۰.۰۵۱	-۰.۳۷۴	-۰.۰۳۲	-۰.۳۰۴	-۱۰.۷۱۵	۷
بیم	-۰.۰۲۲	-۰.۱۸۲	-۰.۴۴۲	-۰.۲۵۰	-۰.۴۸۴	-۰.۷۵۸	-۰.۸۲	-۰.۷۱۸	-۰.۵۱۳	۷.۱۰۶	۱۳
جیرفت	-۰.۴۲۲	-۰.۰۳۵	-۰.۲۶۸	-۰.۲۵۰	-۰.۳۹	-۰.۷۵۸	-۰.۱۸۵	-۰.۱۹۹	-۰.۰۶۰	۳.۲۴۷	۱۱
رفسنجان	-۰.۷۲۴	-۰.۰۳۰	-۰.۴۴۲	-۰.۲۵۰	-۰.۲۹۹	۱.۶۶۷	۱.۶۶۶	۱.۳۵۰	-۰.۲۲	۳۴.۵۱۳	۱۵
زرنند	-۰.۱۶۹	-۰.۴۶۲	-۰.۰۳۱	-۰.۲۵۰	-۰.۳۹	-۰.۷۸۵	-۰.۳۱۱	-۰.۸۸۲	-۰.۱۲۴	۵.۴۰۵	۱۲
سیرجان	۱.۰۲۶	-۰.۰۵۶	-۰.۲۰۶	-۰.۲۵۰	-۰.۱۸۹	-۰.۰۵۱	-۰.۱۲۸	-۰.۹۴۴	-۰.۵۴۵	۱۴.۹۹۲	۱۴
شهربابک	-۰.۱۰۱	-۰.۲۲۴	-۰.۵۰۵	-۰.۲۵۰	-۰.۲۶۷	۱.۰۷۹	-۰.۳۴۶	-۰.۳۴۶	-۰.۱۳۹	-۱.۶۷۶	۹
کرمان	۲.۷۲۰	۳.۶۹۳	۳.۵۲۴	-۰.۲۵۰	۳.۵۸۷	۲.۴۰۲	۳.۶۷۷	۱.۳۱۲	۳.۵۸۲	۹۰.۱۶۹	۱۶
گهنوج	-۰.۵۳۹	-۰.۲۶۲	-۰.۵۰۵	-۰.۲۵۰	-۰.۲۸۷	-۰.۷۵۸	-۰.۳۵۲	-۰.۳۳۹	-۰.۳۰۰	-۶.۰۰۲	۸
راور	-۰.۱۷۸	-۰.۴۸۸	-۰.۵۰۵	-۰.۲۵۰	-۰.۳۱۹	-۰.۱۷۰	-۰.۳۸۷	-۰.۵۹۸	-۰.۳۰۴	-۱۱.۰۰۹	۶
رودبار جنوب	-۰.۸۹۰	-۰.۳۹۲	-۰.۵۰۵	-۰.۲۵۰	-۰.۵۲۷	-۰.۷۵۸	-۰.۴۶۴	-۱.۷۴۴	-۰.۵۲۱	-۲۷.۴۴۶	۱
منوجان	-۱.۱۱۱	-۰.۳۹۲	-۰.۵۰۵	-۰.۲۵۰	-۰.۵۲۷	-۰.۷۵۸	-۰.۴۶۴	-۰.۹۰۴	-۰.۵۱۳	-۲۴.۴۴۲	۴
قلعه گنج	-۰.۳۷۶	-۰.۳۹۲	-۰.۵۰۵	-۰.۲۵۰	-۰.۵۲۷	-۰.۷۵۸	-۰.۴۶۴	-۱.۶۹۴	-۰.۵۱۳	-۲۴.۴۴۲	۳
کوهبنان	-۰.۹۵۸	-۰.۳۸۷	-۰.۵۰۵	-۰.۲۵۰	-۰.۵۲۷	-۰.۷۵۸	-۰.۳۹۲	-۰.۳۳۹	-۰.۴۶۶	-۱۵.۸۷۲	۵
عنبرآباد	-۱.۰۳۹	-۰.۴۸۰	-۰.۵۰۵	-۰.۲۵۰	-۰.۵۲۷	-۰.۷۵۸	-۰.۳۶۲	-۱.۲۵۴	-۰.۵۱۷	-۲۶.۵۹۱	۲

محاسبه درجه توسعه یافتگی شهرستان ها:

درجه توسعه یافتگی شهرستان ها از طریق محاسبه مجموع (Zij مقدار استاندارد شده) برای هر شهرستان، بدست می آید. در این مرحله مقادیر مختلف موجود در هر سطر را برای هر یک از شهرستان ها از جدول شماره ۲ بدست آورده، در ستونی به نام ستون Z - Score قرار می دهیم.

رتبه بندی شهرستان ها:

برای این منظور رتبه توسعه یافتگی هر شهرستان را با استفاده از ستون Z - Score تعیین می کنیم. در این مرحله رتبه شهرستان ها بر اساس کمترین امتیاز تعیین می شود؛ بدین ترتیب شهرستانی که کمترین امتیاز را دارد، در اولویت بندی دارای رتبه اول جهت برنامه ریزی می باشد و آخرین رتبه نیز به برخوردارترین شهرستان تعلق می گیرد.

با عنایت به جدول شماره ۲ مشاهده می گردد که شهرستانهای رودبار جنوب، عنبرآباد، قلعه گنج، منوجان، کوهبنان و اور که در سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ از محدوده سیاسی شهرستانهای جیرفت، کهنوج، زرنند و کرمان جدا شده اند کمترین امتیاز را دارند و نظر به اینکه اکثر شهرستانهای فوق از شهرستان کهنوج منقطع گردیده نشان دهنده محرومیت هرچه بیشتر شهرستان کهنوج و شهرهای رودبار جنوب، قلعه گنج و منوجان و همچنین عنبرآباد است که توجه به اولویت بندی برنامه ریزی به این بخش از استان نیاز است؛ از طرفی دیگر شهرستانهای بردسیر، شهربابک از دیگر شهرستانهای استان با سابقه شهرنشینی طولانی نیازمند اولویت بندی جهت برنامه ریزی توسعه می باشند.

نتیجه گیری و پیشنهادات:

از مطالعه، بررسی و تحلیل داده ها و متغیرهای ۴۲ گانه موجود در این پژوهش، نکات مهم زیر قابل استنتاج می باشند.

- ۱- از مقایسه درجه توسعه یافتگی شهرستان های استان کرمان در جدول شماره ۲ وجود ناهماهنگی و عدم تعادل از نظر توسعه اقتصادی و اجتماعی بین شهرستان های استان مشهود است.
- ۲- در جدول مذکور مشاهده میشود که شهرستان کرمان با درجه توسعه یافتگی ۹۰/۱۶۹ به عنوان برخوردارترین شهرستان استان بوده که صحت فرضیه اول پژوهش مورد تایید قرار می گیرد.

- ۳- مقایسه درجات توسعه یافتگی شهرستان های مختلف از ۹۰/۱۶۹ شهرستان کرمان) تا -
 ۲۷/۴۳۶- (شهرستان رودبار جنوب)، وجود داشتن شکاف عظیم توسعه در بین شهرستان های
 استان مشاهده می گردد که بدین ترتیب فرضیه دوم پژوهش نیز مورد تایید قرار می گیرد.
 ۴- اکثر شهرستان های استان محرومند؛ بدین ترتیب که از تعداد کل آنها ۴۳/۷٪ برخوردار و
 ۵۶/۳٪ محرومند.

بنابراین پیشنهاد می گردد:

- ۵- سرمایه گذاری، برنامه ریزی و اقدامات اساسی در جهت ارتقای استان در ابعاد مختلف
 اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و فراهم کردن زمینه های توسعه با بهره برداری از وجود
 پتانسیلهایی، مانند منابع معدنی، رشد و توسعه کشاورزی با توجه به تنوع مطلوب آب و هوایی،
 نیروی انسانی مورد توجه قرار گیرد.
 ۶- متعادل کردن الگوی توزیع امکانات و خدمات و تمرکززدایی از برخی شهرستان ها، از جمله
 شهرستان کرمان، به منظور بهره مند کردن تمامی ساکنان استان از این امکانات و خدمات برای
 رسیدن به عدالت اجتماعی بر اساس برنامه ها و راهکارهایی که با توجه به پتانسیلهای، نیازها و شرایط
 هر منطقه طراحی می شود که توجه به این نیازهای منطقه ای و تامین آنها می تواند از مهاجرت بی
 رویه افراد از نواحی اطراف و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگتر جلوگیری نماید.
 ۷- کوچکتر کردن محدوده سیاسی استان به دو یا سه استان دیگر می تواند در جهت عدم
 تمرکزگرایی و تخصیص بهینه منابع و امکانات کمک ارزنده ای نماید.
 ۸- مد نظر قرار دادن محرومیتها در اولویت برای برنامه ریزی توسعه می تواند باعث کاهش شکاف
 اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی بین شهرستانهای استان گردد.

منابع و ماخذ:

- ۱- آسایش، حسین، اصول و روشهای برنامه ریزی ناحیه‌ای؛ مرکز چاپ و انتشارات پیام نور، (۱۳۷۵)
- ۲- حسین زاده دلیر، کریم، برنامه ریزی ناحیه‌ای؛ سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها. (۱۳۸۰)
- ۳- زیاری، کرامت الله، اصول و روشهای برنامه ریزی منطقه‌ای؛ دانشگاه یزد، ۱۳۷۸.
- ۴- سالنامه آماری استان کرمان، ۱۳۸۵ معاونت برنامه ریزی استانداری کرمان، دفتر آمار و اطلاعات.
- ۵- مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵ سرشماری نفوس و مسکن؛ نتایج تفصیلی شهرستانهای استان کرمان.